

6. Комплекси меркурію (II) з папаверином та використання їх у фармакології та аналітичній практиці

Олена Максименко, Юрій Савчук

Національний університет харчових технологій

Вступ: Відомо, що солі меркурію (II) входять до складу окремих фармацевтичних препаратів (наприклад «Меркурід», «Витурид» тощо), які широко використовуються для лікування онкологічних захворювань [1]. Тому створення нових доступних нових лікарських форм для здійснення хіміотерапевтичних заходів під-час лікування онкологічних захворювань є актуальним.

Оскільки в літературі відсутні дані щодо дослідження комплексоутворення меркурію (II) з папаверином метал-індикаторним методом [2] цікаво було вивчити це питання.

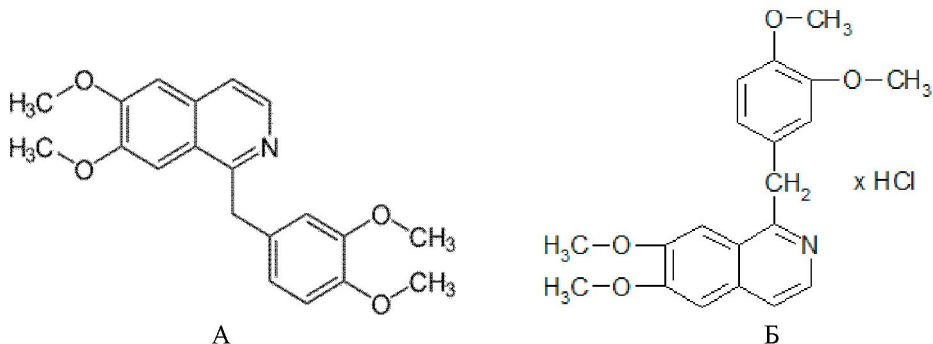

Рис. 1. Структурна формула Папаверину (А) та папаверину гідрохлориду (Б).

Хімічна назва папаверину: 1-[(3,4-діметоксіфеніл)метил]-6,7-діметоксіізохінолін (у вигляді гідрохлориду). Емпірична формула $C_{20}H_{21}NO_4$. Папаверин - алкалоїд опійного маку, похідне ізохіноліну. Папаверин вперше був виділений з опію. Білий кристалічний порошок без запаху, повільно розчинний у воді, мало розчинний у спирті, розчинний у хлороформі.

Спазмолітичний засіб, надає гіпотензивну дію. В літературі описані методики якісного та кількісного визначення препарату [3].

Меркурій відносно мало розповсюджений в природі. При вдиханні повітря, що містить пари ртуті в концентрації не вище $0,25 \text{ мг/м}^3$, остання повністю затримується в легенях. У випадку більш високих концентрацій парів в атмосфері можливий і інший шлях їх проникнення в організм - через неушкоджену шкіру.

Матеріали і методи : Вихідний $0,1 \text{ М}$ розчин Hg (II) готували розчиненням точної наважки $\text{Hg(NO}_3)_2$ в 1 М HNO_3 . Розчин стандартизували комплексометрично. Робочі $1 \cdot 10^{-3} \text{ М}$ розчини готували розведенням вихідного дистильованою водою. $1 \cdot 10^{-3} \text{ М}$ розчин метилтимолового синього готували розчиненням точної наважки х.ч. препарату фірми «Merk» у воді. Спектри світлопоглинання знімали та оптичну густину розчинів вимірювали на фотоелектроколориметрі КФК-3. Кислотність розчинів контролювали іономіром И-160 зі скляним електродом.

Результати: Встановлено, що Hg (II) з папаверином утворює безбарвну комплексну сполуку, що поглинає світло в далекій ультрафіолетовій області спектра. Як метал-індикаторні системи апробували комплекси Hg (II) з АРС, КО, МТС, ПКФ, СПАДНС, СФАЗ, для яких відомі хіміко-аналітичні характеристики. Найкращою індикаторною системою для вивчення комплексоутворення в системі Hg (II) - папаверин виявився комплекс меркурію (II) з метилтимоловим синім. За методом зсуву рівноваги встановлений склад комплексу Hg (II) – папаверин. Як критерій оцінки відносної стійкості досліджуваного комплексу використовували концентрацію ліганда, яка необхідна для обезбарвлення первинного забарвлення розчину індикаторного комплексу наполовину, тобто для створення в системі $([\text{Hg}^{2+}]_{\text{вільн.}} = n \cdot 10^{-m} \text{ моль/л})$. Останню величину знаходили, вивчаючи рівновагу в системі порівняння: Hg (II) – МТС – $\text{C}_2\text{O}_4^{2-}$. Обчислена константа стійкості утворюваного комплексу.

Висновки. : Метал-індикаторним методом досліджено комплексоутворення Hg (II) з папаверином. Встановлені кількісні характеристики складу та стійкості дослідженої системи.

Література

1. Хелатные комплексы ртути с цистеином и метионином, способ их получения и лекарственный препарат «Меркурид» - модулятор апоптоза, обладающий противоопухолевым, противовирусным, противопаразитарным и иммуномодулирующим действием [Текст] : пат. 2456001 Рос. Федерация: МПК Рос. Федерация: А61К 33/28, А61К 31/198, С01G 13/00, А61Р 35/00, А61Р 31/12, А61Р 37/02, А61Р 33/00 (2006.01) / Гусев С.Н., Гусев Р.С., Грамма А.И.; заявители и патентообладатели Гусев С.Н., Гусев Р.С., Грамма А.И. – № 2010107176/15; заявл. 26.02.10; опубл. 20.07.12, Бюл. № 25. – 3 с.
2. Штокало М.Й., Костенко С.Є., Біла Г.М. Аналітична хімія. Метал-індикаторний метод дослідження комплексів у розчині: Навч. Посібник. – К.: НУХТ, 2010. – 96 с.
3. Поллодек - Фабини Р., Бейрих Т. Органический анализ. Пер. с англ. -Л.:Химия,1981.- 598 с.

Наукові керівники – Єлизавета Костенко, Олена Бутенко